

Tilsyn til besvær?

Forholdet stat - kommune

Innbyggerne og brukerne forventer mer...

- Økning i privat kjøpekraft gir store forventninger til velferdstilbudet i kommunene
- Sentrale myndigheters svar: Flere individuelle rettigheter og garantier
- Pålegger kommunene bestemte løsninger og øker omfanget av rapportering, krav og tilsyn
- Denne utviklingen utfordrer det kommunale selvstyret
- Brukerne er ofte fornøyde – innbyggere som ikke er brukere er mindre fornøyde. Dette gir sektoren et omdømmeproblem
- Et spørsmål om ikke tilsynene bidrar til det?

Mine påstander

- Tilsynene ser ikke helhet, ser ikke tjenester i sammenheng og har ingen forståelse for at ressurser må prioriteres
- Skal sikre likebehandling – men behandler de kommunene likt? Kunnskap, kompetanse og kommuneforståelse påvirker tilsynsresultater
- Det fokuseres kun på avvik (og merknader) – gir et feil bilde av hvor god eller dårlig kommunen eller en tjeneste er

Tilsyn i Nes 2009

- Kommunen som godkjenningsmyndighet, barnehager
- Tilsyn av arbeidsmiljø – skoler
- Tilsyn inneklime kommunale bygg
- Systemrevisjon avfall
- Revisjon av vannverket
- Tilsyn med hjemmetjenesten
- Tilsyn med rusomsorgen
- Dokumenttilsyn DSB
- Revisjonstilsyn innkjøp
- Revisjonstilsyn bruk av tiltaksmidler

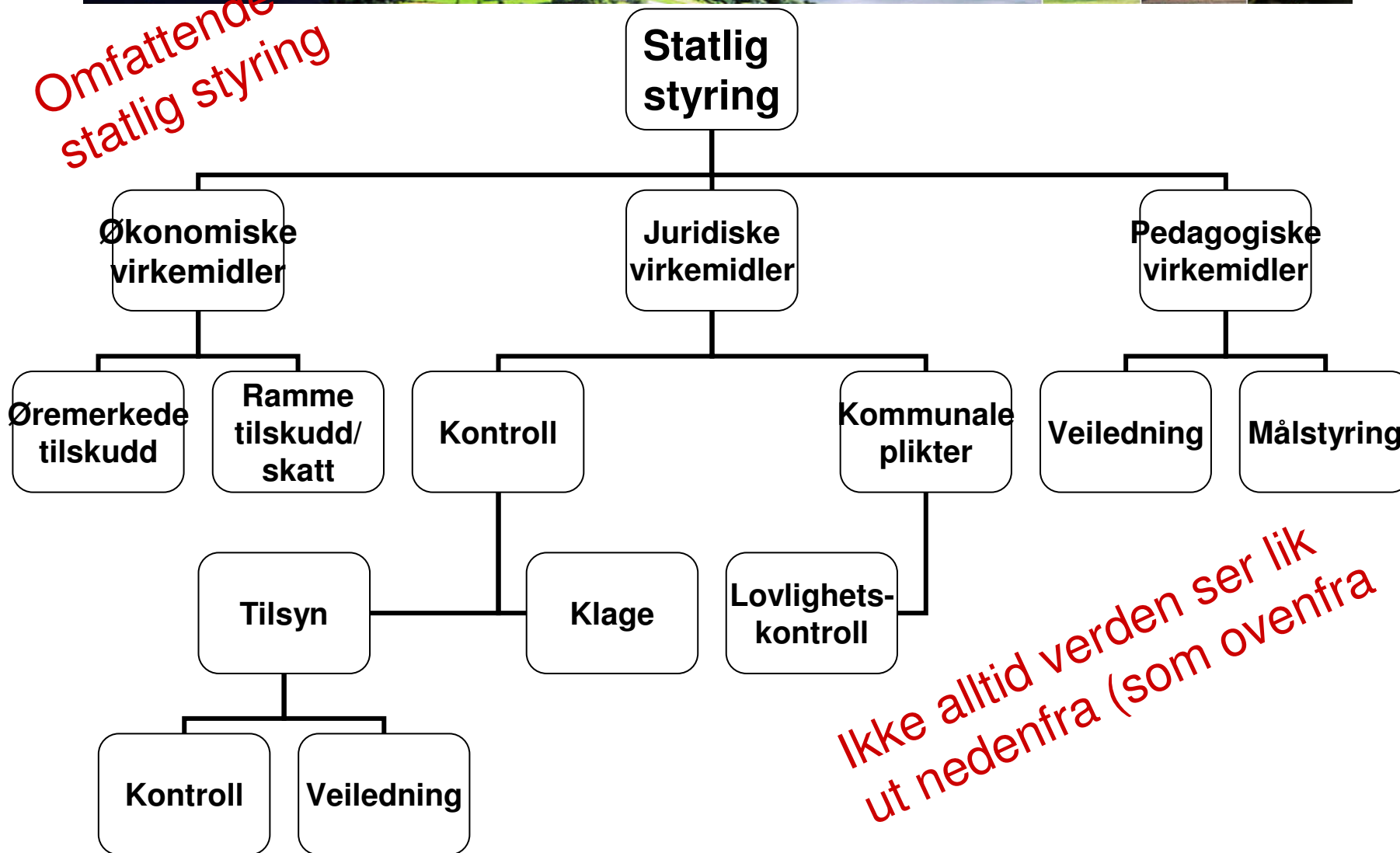

Et lite hjertesukk.....

- *”..tilsynet gir grunn til å spørje om det mange stader i for stor grad er tilgjengelege ressursar heller enn behova brukarane har, som styrer tilbodet.”* (Tilsyn med tjenester til voksne med psykiske lidelser)
- Ja – oppgaven er (dessverre eller heldigvis) å finne løsninger innenfor budsjettet. Slik må det nesten være i en budsjettstyrt organisasjon
- Det betyr ikke at tjenestene ikke kan bli bedre, men at det alltid må prioriteres

Omfattende statlig styring

Ikke alltid verden ser lik ut nedenfra (som ovenfra)

Kommunal egen- og innbyggerkontroll

- Revisjon
- Kontrollutvalg
- Klagerett
- Medier
- Valg
- Internkontroll

Et spørsmål om hva kommunene skal være...?

- Iverksettere og gjennomførere av statlig politikk?
- Selvstendig politisk nivå med handlingsrom og selvstyre?

Ulike roller

- Kommunens rolle er territoriell – se tjenester og økonomi i sammenheng på tvers av sektorer
- Statens rolle er sektoriell – ser tjenester innenfor en sektor

NIBR-rapport 2009:19

Tore Hansen, Marthe Indset, Ingun Sletnes
og Trond Tjerbo

Fylkesmannen mellom lokalt folkestyre og statlig styring

NIBR

Norsk institutt for by- og regionforskning

Fylkesmannsembetets rolle

- Dobbelrolle både som administrativ og politisk myndighet
- Oppfatter selv at den viktigste oppgaven er som iverksetter og vokter av statlige sektormyndigheters vedtak
- Skal ha en samordningsrolle (ift sektorstyring av kommunene) – men oppfatter selv denne rollen som uklar
- Har fylkesmannen kun blitt en enveis kanal – ovenfra og ned?

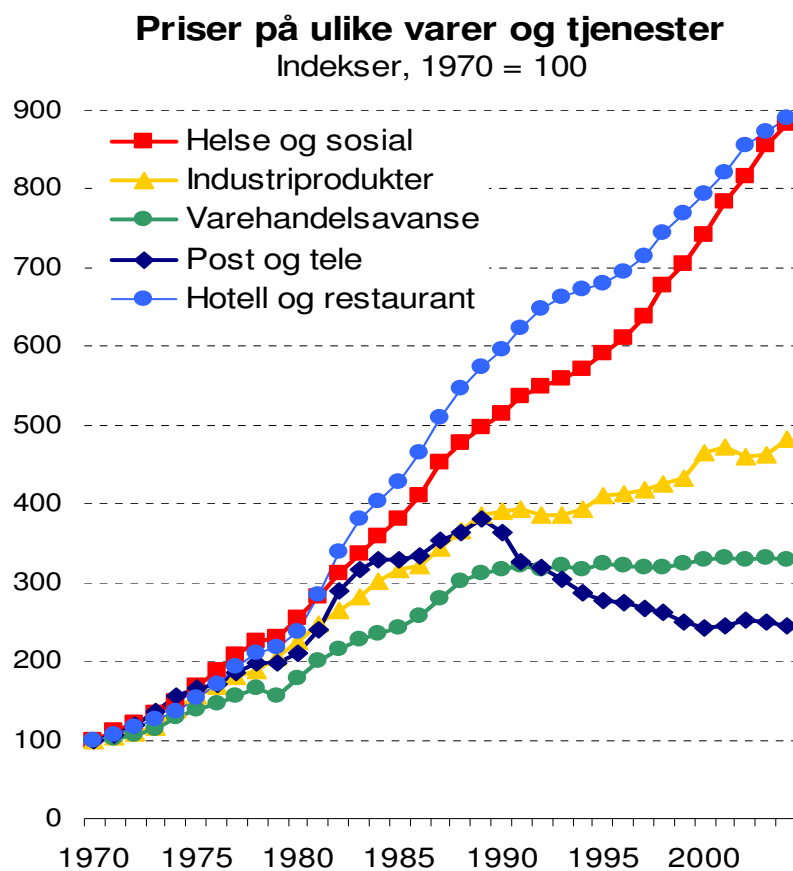

Mitt utgangspunkt

- Tilsyn bør være samordnet og koordinert
- Tilsynsomfanget må vurderes i forhold til andre statlige (og kommunale) kontroll- og styringsmekanismen. Ikke ja takk til mer av alt hele tiden....
- Tilsyn må respektere det lokale selvstyret, men sikre den enkeltes rettssikkerhet – dvs lovlighetskontroll
- Tilsynsutførerene må forstå kommunenes rolle og prioriteringsansvar
- Tilsyn bør ikke bidra til elendighetsbeskrivelser, men til læring og forbedring

Den grunnleggende økonomiske utfordringen

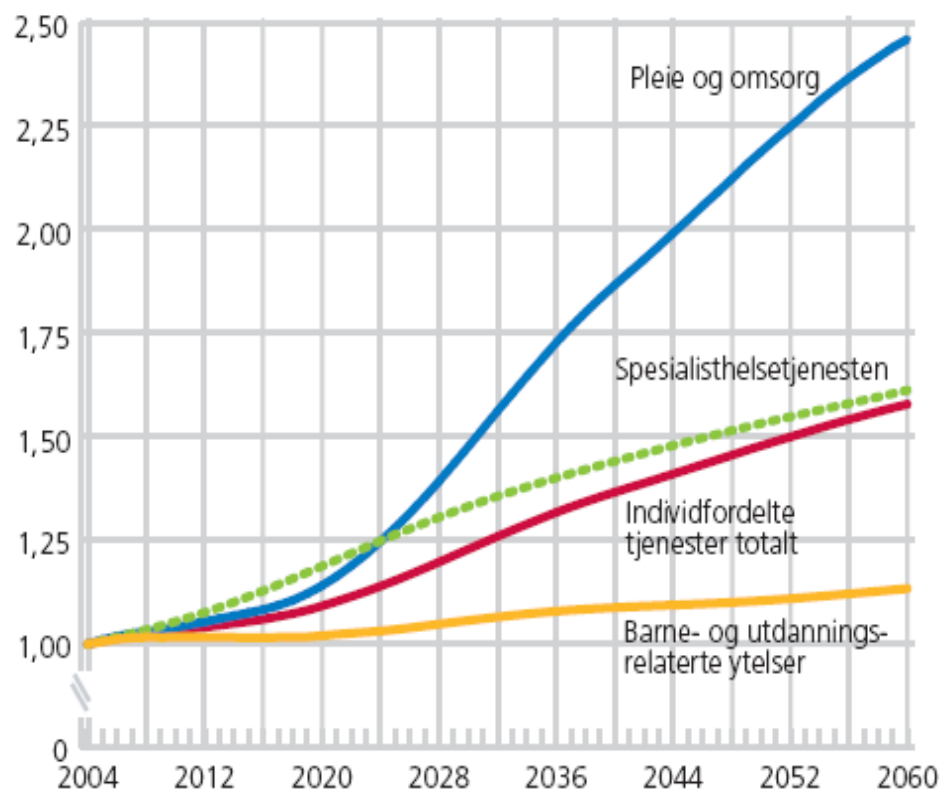
Vår økte velstand skyldes at vi blir stadig mer produktive

- gir økt lønn, også i offentlig sektor
- men uten tilsvarende produktivitetsøkning gir det økte kostnader pr produsert enhet
- kostnadsøkningen kommer i tillegg til at vi ønsker mer og bedre tjenester

Og hvordan skal dette gå?

Figur 1. Vekst i sysselsetningsbehov for individfordelte tjenester

- SSBs middelalternativ – menn lever 8,1 og kvinner 7,9 år lenger, fertilitet 1,8 og 16 000 innvandrere pr år
- Forutsetter uendret standard
- Gir behov for nesten 2,5 ganger så høy sysselsetting i pleie- og omsorg og 1,5 ganger så høy i spesialisthelse

Kilde: SSB, ØA 2/2008

Oppsummert

- Tilsynene bør koordineres, balanseres, rasjonaliseres og utvikles:
- **Rasjonaliseres** fordi de må ses i sammenheng med total statlig styring
- **Balanseres** mot effektiv ressursbruk og lokalt selvstyre
- **Koordineres** fordi det virker helt tilfeldig hvor mange, når og hvilke tilsyn den enkelte kommune får
- Tilsyn bør fremme læring og utvikling – ikke fungere som gapestokk og omdømmedreper